

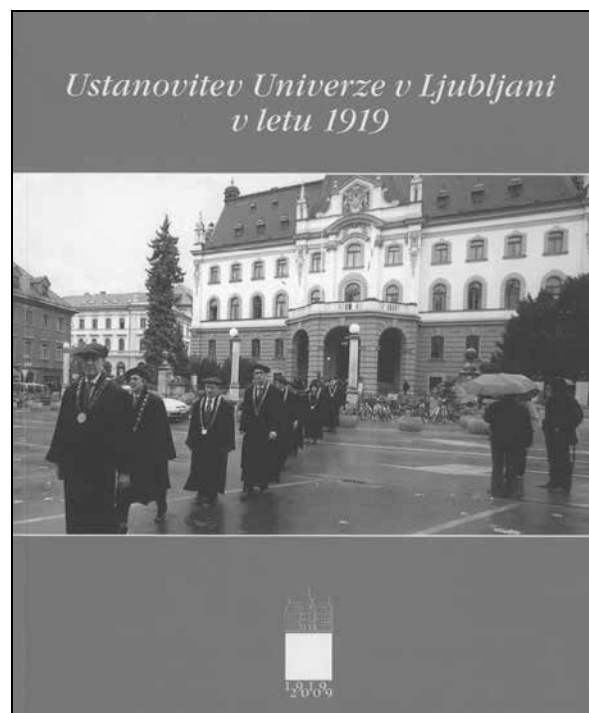
Po razstavah

Ustanovitev Univerze v Ljubljani v letu 1919. Razstava Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze v Ljubljani, december–februar 2009/2010.

Zgodovinski arhiv in muzej Univerze je v tednu univerze leta 2009 pripravil zanimivo razstavo skupaj z razstavnim katalogom, ki nosita naslov Ustanovitev Univerze v Ljubljani v letu 1919. Ta tema je tudi v vsebinskem pogledu najbolj primerno pospremila 90-letni jubilej naše Univerze. Na desetih razstavnih panojih obiskovalec lahko spremlja obdobje (17., 18. in 19. stoletje) pred ustanovitvijo Univerze, leto 1918, ko se je pripravljala ustanovitev, in leto 1919, ko je bila ustanovljena Univerza v Ljubljani. Prvi del razvoja visokega šolstva obravnava avtor dr. Jože Ciperle, ki se dotakne zgodovine protestantskega šolstva in nadalje študijsko preučuje jezuitsko višje šolstvo v Ljubljani, ki ni imelo pravice podeljevati akademskih nazivov ter tako predstavlja vmesno stopnjo med gimnazijo in pravo univerzo z dvema študijskima usmeritvama: filozofsko in teološko. Kronološko sledi cesarsko kraljevi licej, ki ima v nasprotju z ljubljanskim jezuitskim višjim (visokim) šolstvom tri študijske usmeritve: filozofsko, mediko-kirurško in teološko ter še vrsto neobveznih predmetov od poljedelstva, prek zgodovine in filozofije do modernih jezikov. Sredi 19. stoletja z ustanovitvijo študija na ljubljanski francoski univerzi, ko pričnejo delovati tako imenovane centralne šole s petimi študijskimi smermi (za zdravnike, kirurge, inženirje, arhitekta, pravnike in teologe), se lahko podeljujejo akademski nazivi, vendar razen teologije študija ni mogoče zaključiti, saj deluje francoska univerza le tri leta. Avstrijci leta 1814 vrnejo šolstvo v prejšnje stanje. Velika pričakovanja in zahteve po slovenski univerzi se pokažejo v revolucionarnem letu 1848, ko zahteva po njeni

ustanovitvi postane del slovenskega političnega programa, saj morajo Slovenci, željni študija vse do razpada monarhije študirati na Dunaju, v Gradcu in Pragi ter v zadnjem desetletju pred prvo svetovno vojno tudi v Krakovu. Zato so v tem času prisotne zahteve kranjskega deželnega zbora po ustanovitvi univerze s filozofsko, pravno in teološko fakulteto. Slednje so celo pripravljene poimenovati po cesarju Francu Jožefu, a slovenska prizadevanja kljub temu ostanejo neupoštevana do konca habsburške monarhije.

Novejše obdobje, vezano na dogodke leta 1918 in 1919, pa predstavlja drugi del razstave. Leto 1919 za slovenske študente končno prinese težko pričakovano univerzo, ki pa se mora že kmalu spopadati z resnimi grožnjami po ukinitvi. V študijski razpravi avtorica Tatjana Dekleva razjasni okoliščine, v katerih se je rojevala nova slovenska univerza, in nakaže težave, ki so spremljale njeno ustanovitev. Izpostavi pomen Vseučiliške komisije in njenih predstavnikov ter s fotografijami prikaže prvih osemnajst profesorjev filozofske, pravne, tehnične medicinske in teološke fakultete in glavne predstavnike Vseučiliške komisije. Nerešeno ostaja vprašanje univerzitetne zakonodaje, saj je bila Univerza do leta 1930 urejena po srbskem zakonu iz leta 1905. Posebni zakon, ki bi urejal delovanje ljubljanske univerze, ni nikoli izšel, saj se je že marca 1920 začel pripravljati enoten univerzitetni zakon za vse univerze v državi, ki pa se je začel izvajati šele leta 1930. Poleg reševanja univerzitetne zakonodaje je Univerza ob pričetku morala najti primerne prostore za svoje delovanje. Ob ustanovitvi ni imela lastnih prostorov, zato ji je vlada namenila stavbo Deželnega dvorca, kjer sta se nastanili Filozofska in Pravna fakulteta ter univerzitetni uradi, tehnika pa je sprva gostovala v Obrtni šoli in v prostorih Realke. Za Teološko fakulteto je Univerza sklenila najemno pogodbo za Alojzijevišče, Medicinska fakulteta pa se je naselila v prosekuri Deželne bolnišnice. Nekaterim profesorjem je bilo potrebno poiskati prostore za bivanje, študentom pa priskrbeti primerno literaturo za študij. Podkomisija, ustanovljena pri Vseučiliški komisiji, je reševala vprašanje bodoče univerzitetne knjižnice. Fakultete so za potrebe študentov in profesorjev ustanovljale lastne knjižnice. Kljub vsem tem težavam pa se je v prvi semester študijskega leta 1919/20 vpisalo 694 študentov. Ob vpisu so morali predložiti dekanu fakultete zrelostno spričevalo oz. odhodno spričevalo, če je bil dijak že vpisan na drugi fakulteti. Ko so bili izpolnjeni vsi pogoji za vpis, je dekan potrdil sprejemni list in sledil je vpis v univerzitetno matriko. Tudi za vpis izrednih študentov je veljal isti vpisni postopek, le da niso imeli indeksa in so predavanja vpisovali v poseben obrazec. Po avtorjevih ugotovitvah se je največ študentov vpisalo na Filozofsko fakulteto. Glede narodnostne sestave so bili poleg Slovencev še 1 Srb, 23 Hrvatov, 1 Nemeč, 1 Poljak, 1 Rus. Med njimi je bila tudi velika starostna razlika, saj jih je polovica prihajala neposredno iz srednjih šol, preostala polovica pa večidel s tujih univerz. Najmlajši so bili študenti medicine. Vsi ti študenti so bili del naše Univerze, katere prvi koraki so bili predstavljeni tako na razstavi, ki je bila lično oblikovana z izbranimi fotografijami jezuitskega kolegija, ljubljanskega liceja, matrikami, sezname predavanj, spričevali, diplomami, fotografijami prvih profesorjev ljubljanske univerze in drugim arhivskim

gradivom, kot v katalogu, ki vsebuje še seznam razstavljenega gradiva in prevoda v angleški in nemški jezik. Pričujoča razstava je svoje mesto za postavitev našla v sejnih prostorih univerze, kjer je bila na ogledu od decembra 2009 do februarja 2010.

Tea Anžur

Tehniška fakulteta Univerze v Ljubljani 1919–1957. Razstava Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze v Ljubljani. Ljubljana, 29. 11. 2010 – 30. 11. 2011.

Slavnostim ob Tednu Univerze v Ljubljani se je Zgodovinski arhiv in muzej Univerze, tudi v letu 2010, pridružil s postavitvijo občasne razstave na hodniku pred Zbornično dvorano. Leto po slovesnem praznovanju devetdesete obletnice delovanja ljubljanske univerze je bila predmet zanimanja sodelavcev arhivsko muzejske službe na Univerzi ena od njenih matičnih fakultet – Tehniška fakulteta. Razstava je bila postavljena v obsegu, ki ga določajo trenutne tehnične možnosti. Od desetih razstavnih panojev sta dva posvečena obdobju pred ustanovitvijo Univerze, ostali pa razvoju Tehniške fakultete do leta 1957, ko je bila dokončno ukinjena. Razstavo spremlja obsežen razstavniki katalog, ki ga je skupaj z razstavo oblikoval Rogač RMW, d.o.o. Ljubljana. V katalogu prispevkoma Naravoslovje in tehnika na univerzah oziroma visokih šolah od 16. do 20. stoletja ter Tehniška fakulteta ljubljanske univerze sledi seznam razstavljenega gradiva, osrednja prispevka pa sta objavljena tudi v nemškem in angleškem jeziku.

Začetek razstave vsebinsko poseže v konec 18. in začetek 19. stoletja, ko so na univerzah in novonastalih tehniških visokih šolah nastale nove študijske discipline iz naravoslovja in tehnike. V splošnem tehnika ni bila predmet visokošolskega študija, na višjih šolah pa so se poučevale predvsem uporabne znanosti in so bile usmerjene v izobraževanje državnih uradnikov za civilne in vojaške službe. Ob prelomu v 19. stoletje je bila vzor tehničnega visokega šolstva Politehnična šola v Parizu. V drugi polovici 19. stoletja je občudovanje žela nemška izobraževalna politika. V začetku 19. stoletja ustanovljena politehnična inštituta v Pragi in na Dunaju sta se razlikovala od francoskega modela tehničnih šol.